

نقش خانواده در ازدواج فرزندان

امیرحسین حاج اسماعیل

دانشجو کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان سمنان (پردیس شهید رجایی)

Amir.hajesmail@gmail.com

محمد مخبریان

دانشجو کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان سمنان (پردیس شهید رجایی)

Mokhberian۹۲@gmail.com

چکیده

ازدواج موفق، یکی از اساسی ترین نیازهای بشر است. نتایج مطالعات متعددی که در مورد ازدواج انجام شده است بر اهمیت آن در سلامت جسمانی و روانشناختی افراد تاکید می کند. در دهه های اخیر توجه بسیاری از پژوهشگران و متخصصان بالینی و خانواده به کیفیت روابط زناشویی، رضایت زوجین و تأثیر آن در سلامت خانواده جلب شده است. به طور کلی آنچه در مباحث روانشناسی ازدواج مورد توجه صاحب نظران است، بررسی عوامل موثر بر ازدواج و عوامل ارتقاء دهنده شرایط کیفی ازدواج است که مباحث نقش خانواده، عوامل مادی، تفاوت های فرهنگی و شخصیتی و... را در بر می گیرد. پژوهش حاضر که به روش مطالعه کتابخانه ای گردآوری و تدوین شده است و فاقد اطلاعات کمی و آماری می باشد، به بررسی نقش حساس خانواده و آثار آن در ازدواج فرزندان پرداخته است.

واژگان کلیدی: خانواده، ازدواج، ازدواج فرزندان، اصالت خانواده، نقش خانواده

مقدمه

مسئله ازدواج از جمله اموری است که مسائل زیادی در به وقوع پیوستن آن دخیل می‌باشد. تک تک این مسائل به نوبه خود دارای اهمیت غیر قابل انکاری هستند که باید به همه آن‌ها در جایگاه خود به درستی توجه شود. برخی از این مسائل به عنوان شروط اصلی ازدواج هستند که وجودشان اساس یک زندگی را محکم می‌کند؛ مانند مسئولیت پذیری زوجین، و برخی از این مسائل به عنوان موانع ازدواج مطرح هستند که وجودشان در یک زندگی، می‌تواند آن زندگی را متزلزل کند؛ مانند تجمل‌گرایی و چشم و هم چشمی. حمایت‌ها و راهنمایی‌های خانواده در کلیه مراحل ازدواج علی‌رغم اینکه از شروط ضروری ازدواج به حساب می‌آید، در برخی از مواقع به دلیل عدم همراهی خانواده یا همراهی نادرست و دلسوزی‌ها و شروط نابجای آن‌ها، برای ازدواج فرزندان، تبدیل به یک مانع می‌شود. از جمله وظایف اصلی خانواده که در برخی از مواقع خانواده‌ها نسبت به آن بی‌توجه هستند و یا زمانی اقدام به فراهم کردن شرایط آن می‌کنند که دیگر وقت آن گذشته است، همین مسئله ازدواج است. حقوقی از جانب فرزندان بر عهده هر پدر و مادری می‌باشد که یکی از مهمترین آن‌ها فراهم کردن شرایط ازدواج فرزندان می‌باشد. چه بسیار فرزندان که به دلیل بی‌توجهی والدینشان نسبت به مسئله ازدواج، راه‌های خطرناکی را پیموده‌اند و به مشکلات جبران‌ناپذیری دچار گشته‌اند. از آنجا که ازدواج از رویدادهای مهم و سرنوشت‌ساز زندگی است، والدین در امر ازدواج و انتخاب همسر فرزندان نقش خطیری بر عهده دارند. پدر و مادری که در تمام دوران کودکی و نوجوانی فرزند، دلسوزانه در رشد و بالندگی او تلاش کرده و از جان و دل بزرگش کرده‌اند، اکنون هم که یک جوان برومند شده و به سن ازدواج رسیده، باز هم از هیچ تلاشی برای فراهم شدن اسباب خوشبختی او فروگذار نمی‌کنند. ازدواج موفق به یک انتخاب صحیح و با تدبیر بر می‌گردد. ازدواج در جامعه ایرانی، وصلت دو خانواده است نه دو نفر و این یعنی نقش خانواده در انتخاب همسر، خیلی مهم‌تر از آن چیزی است که فکر می‌کنید.

در پژوهشی که اون و اورتنر^۱ در خصوص سازگاری خانواده و ازدواج انجام دادند به این نتیجه رسیدند که سازگاری خانواده با ازدواج فرزندان در موفقیت زندگی آنان رابطه مثبت و معناداری دارد. همچنین در پژوهشی که شایگان (۱۳۸۲) تحت عنوان ازدواج و کاهش خودکشی انجام داد به این نتیجه رسید که بین ازدواج و کاهش خودکشی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین در تحقیقی که بنی‌اسدی در سال (۱۳۷۵) نیز انجام داد به نتایج فوق دست یافت. و همچنین در پژوهشی که ملکی (۱۳۷۶) انجام داد به این نتیجه رسید که خانواده در موفقیت و یا شکست فرزندان در امر ازدواج نقش مهم و بسزایی دارد. لذا در این مقاله با توجه به تاثیر خانواده در ازدواج فرزندان، به بررسی نقش خانواده در ازدواج پرداخته‌ایم.

روش تحقیق

مقاله حاضر با روش مطالعه کتابخانه‌ای گردآوری و تدوین شده است. یعنی هیچ‌گونه داده‌ای موجود نمی‌باشد که جنبه کمی داشته باشد و بتوان بر روی آن محاسبات آماری انجام داد. در روش کتابخانه‌ای، پژوهشگر ابتدا منابع مقدماتی را می‌یابد و بعد از آن، اقدام به تهیه برگه کتاب شناسی می‌کند. طریقه ثبت اطلاعات در برگه کتاب شناسی می‌تواند به یکی از صورت‌های زیر انجام پذیرد:

- ۱) نام خانوادگی، نام مولف، عنوان مقاله، عنوان مجله، شماره دوره، صفحه، تاریخ انتشار به صورت ماه، فصل و سال.
- ۲) نام خانوادگی، نام مولف، عنوان مقاله، عنوان مجله، سال انتشار (فصل یا ماه)، شماره جلد و صفحه.

^۱ . Owen, B. & Orther, J

سپس پس از مطالعه منابع مقدماتی و تنظیم برگه کتاب شناسی باید جهت پیدا کردن منابع اصلی به کتابخانه مراجعه کند. و پس از یافتن منابع اصلی (کتاب ها - مجلات و فصلنامه های تخصصی) و مطالعه دقیق آن ها، به یادداشت برداری مطالب مورد نیاز خود اقدام نماید (دلاور، ۱۳۹۳). سپس پژوهشگر به توصیف و تحلیل اطلاعات جمع آوری شده می پردازد.

یافته ها

چرا خانواده همسر دور انداختنی نیستند؟

خانواده همسر به این دلیل دور انداختنی نیستند که همیشه از دو طریق در زندگی شما حضور دارند. اول به دلیل رابطه نسبیشان با همسر شما که باعث می شود همیشه حتی از راه دور، در جریان زندگی شما قرار بگیرند و روی آن سایه بیندازند و دوم به دلیل ویژگی هایی که از طریق ژن ها و تربیت، سال ها به همسر شما منتقل کرده اند، بارها از صاحب نظران این حوزه شنیده ایم که تغییر دادن سبک زندگی و عادات و روش هایی که از کودکی در ذهن یک فرد شکل گرفته، به هیچ وجه عملی نیست. حتی اگر همسران ادعا کند از سبک زندگی خانواده اش خوشش نمی آید، باز جایی در ناخودآگاه او مبنای رفتار و قضاوت همان چیزی است که از خانواده آموخته.

فرهنگ های متفاوت

ازدواج هایی که امروزه در جامعه رخ می دهد گاهاً به صورت مدرن و بدون نظارت خانواده هاست. در حالی که شناخت خانواده ها از یکدیگر مهم ترین مسئله در ازدواج است. اما حتما این ضرب المثل قدیمی را شنیده اید که «مادر را ببین و دختر را بگیر» این یعنی اثر والدین روی فرزندان نه تنها بسیار عمیق است، بلکه حتی پس از ازدواج نیز این اثرات ادامه دارد. خانواده های سنتی فرزندان پایبند به سنت تربیت می کنند و خانواده های متجدد تمام تلاششان بر این است که فرزندان شبیه به خود تربیت کنند. حالا تصور کنید فرزندی که سالها با راه و روشی متفاوت زندگی کرده، قرار است تمام زندگیش را با دیگری تقسیم کند. به نظر تان تا چند وقت می تواند دوام بیاورد و خودش نباشد یا تا چند مرتبه می تواند سوء تفاهات پیش آمده میان همسر و خانواده اش را مدیریت کند و هر بار توضیح دهد که اتفاقات پیش آمده زیر سر تفاوت هاست و قصد و غرضی در کار نیست؟

تفاوت های طبقاتی

بسیاری از خانواده ها نسبت به مقوله تفاوت طبقاتی نگاهی منفی دارند، در حالیکه تفاوت های طبقاتی به خودی خود، تفاوتی تاثیرگذار نیستند، بلکه نگاه آدم ها به این مقوله می تواند این تفاوت را چشمگیر یا تاثیرگذار کند. برخی گمان می کنند ثروتمند بودن در نهایت به مزایایی همچون تحصیلات، شغل خوب یا حتی ویژگی های رفتاری مانند ادب، نجابت و وقار منتهی می شود، در حالیکه شواهد و نمونه های زیادی در زندگی هر کدام از ما وجود دارد که نشان می دهد افراد با سطح متوسط یا حتی کم توانسته اند فرزندان با شرافت و مسئولیت پذیر بار بیاورند؛ بنابراین اگر تفاوت طبقاتی میان دو خانواده معیاری برای انتخاب است، به بررسی بیشتری برای تصمیم گیری نهایی نیاز است.

اصالت خانوادگی

اصالت خانوادگی اصطلاح دهن پرکنی است که گویا شامل تمام خصوصیات و ویژگی های مثبت است. بسیاری از پسران و دختران، داشتن خانواده اصیل را معیاری مهم برای انتخاب می دانند، اما به راستی خانواده اصیل یعنی چه؟ حقیقت این است که در جامعه کنونی هیچ تعریف ثابت و دقیقی از اصالت وجود ندارد، چرا که هرکس با توجه به شرایط خود و عرف جامعه تعریفی برای اصالت دارد. برخی اصالت را ثروتمند بودن یک خانواده تعبیر می کنند، برخی دیگر هم، داشتن خانواده ای تحصیل کرده را معیار اصالت می دانند، عده ای نجیب و خوشنام بودن یک خانواده را در یک محله اصالت می دانند و عده ای دیگر مذهبی و معتقد بودن را. اصیل در لغت به معنای اصل بودن و ریشه داشتن است. یعنی اگر به ساده ترین شکل بخواهیم اصالت را معنا کنیم، اصالت اشاره دارد به داشتن یک پدر و مادر خوب و نه چیزی بیش از این، اما افراد زیادی برای توصیف یک خانواده از این واژه استفاده می کنند، فارغ از درست یا غلط بودن این تعابیر، وقتی معیاری مثل اصالت را مطرح می کنید و خواهان خانواده ای اصیل هستید، روشن کنید که اصالت از نظر شما و خانواده تان به چه ویژگی هایی اطلاق می شود و مراقب

باشید مبدا دیگران را با خط کش خودتان بی‌اصالت بخوانید و در کنار خط کش خودتان حتما خط کش خداوند را هم در نظر داشته باشید که می‌فرماید: گرامی‌ترین شما نزد من با تقواترین شماست.

پدر و مادر تا کجا می‌توانند برای ازدواج فرزندشان نظر بدهند؟

پدر و مادرهایی که گاهی قبل از ازدواج می‌گویند «تو باید با شخص مورد نظر من ازدواج کنی» یا «تو نباید با فرد مورد نظر به فلان دلایل ازدواج کنی و من او را دوست ندارم» و... این‌ها باعث به وجود آمدن کدورت می‌شود و خواه‌ناخواه از فرزندشان فاصله می‌گیرند. تحقیقات نشان می‌دهد بخشی از تمایل زنان به خودکشی با اختلافات خانوادگی ارتباط دارد (خاقانی‌فرد، ۱۳۸۲) و شایع‌ترین علل خودکشی در بین مردان نیز به ترتیب مشکلات خانوادگی، مشکلات شغلی و فقر است (دهگان پور، ۱۳۸۳). شاید اینجا این سوال پیش بیاید که والدین تا کجا می‌توانند برای ازدواج فرزندانشان نظر بدهند؟ والدین نباید به گونه‌ای رفتار کنند که فرزندشان احساس کند از خودش هیچ اراده‌ای ندارد. باید به جرات گفت در این موضوع نظر نهایی را باید خود فرزند بدهد. چون یک عمر زندگی را با یک مسئولیت بزرگ پیش‌رو دارد و کسی تا آخر این مسئولیت را به دوش می‌کشد که خودش از اول انتخاب کرده باشد. در واقع بهترین حالت این است که والدین نظر موافق یا مخالف خودشان را اعلام کنند ولی در نهایت تصمیم‌گیری را به عهده خود فرزند بگذارند. پدر و مادر باید به جای دخالت کردن در کار فرزندشان این فضا را به او بدهند تا خودش فکر کند و تنها به اعلام نظر قناعت کنند.

عواقب ازدواج پنهانی

متأسفانه برخی مواقع هیجانانگیز و احساسات بر رفتارهای ما مسلط می‌شود و ما را به سوی تصمیم‌گیری‌هایی می‌برد که شاید در شرایط عقلانی به آن‌ها تن ندهیم، و تحت تاثیر همین احساسات و هیجانانگیز دست به اقدام زده و بدون اطلاع والدین تن به ازدواج می‌دهیم، در چنین موقعیتی اول از همه باید در نظر بگیریم که تمام مسئولیت این ازدواج بر عهده خودمان است و نباید انتظار داشته باشیم والدین و خانواده به همین راحتی شما را ببخشند. اگر خودتان را هم جای آن‌ها بگذارید می‌بینید، حق دارند. زمان می‌برد تا وضعیت به حالت عادی برگردد، حتی ممکن است هیچ وقت شرایط به وضع عادی برنگردد. بنابراین هیچ‌گاه ازدواج پنهانی توصیه نمی‌شود، هر چند دل‌کنند سخت است ولی پیشنهاد ما این است که بدون رضایت والدین تن به ازدواج ندهید مگر اینکه پدر و مادر با آگاهی مناسب یا سلامت روانی چندانی نداشته باشند، زیرا در چنین شرایطی به دلیل محیط ناسالم خانواده ازدواج ممکن است آسیب‌زا باشد. البته ناگفته نماند در چنین شرایطی بهتر است حداقل با یک مشاور مشورت کنید تا مطمئن شوید تصمیم درستی گرفته‌اید. از پیامدهای ازدواج پنهانی و ناپایدار، خودکشی دختران و پسران جوان می‌باشد (محمدی، ۱۳۸۳).

از دیدگاه اسلام ازدواج فرزندان باید به هنگام و بلافاصله پس از آنکه فرزند به بلوغ جسمی، روانی، جنسی و اجتماعی رسید اتفاق بیفتد در غیر اینصورت والدین باید منتظر تبعات منفی و گاه جبران‌ناپذیر تأخیر ازدواج فرزندانشان باشند.

تشویق و ترغیب فرزندان به ازدواج به عنوان اصلی‌ترین نقش والدین در دین مبین اسلام یاد شده است و در این میان نقش خانواده و پدر و مادر بسیار مهم است و مادر می‌تواند با آموزش اصولی فرزند طی سنین مختلف با هدف ایجاد شور و علاقه و آمادگی برای تشکیل خانواده و فرزندآوری و چگونگی حفظ نهاد خانواده نقش بسزایی در آینده فرزندان ایفا کند. البته ازدواج در سنین قبل از بلوغ فکری و اجتماعی بر میزان خشونت خانوادگی می‌افزاید (افتخار و همکاران، ۱۳۸۳).

درک شرایط ازدواج فرزند از سوی خانواده

برخی از والدین با موضوع ازدواج فرزندانشان برخوردی دیکتاتوری دارند و حرف، حرف خودشان است و می‌خواهند خواسته‌ها و عقاید خود را در ازدواج به فرزندان خود تحمیل کنند، که این روشی بسیار غلط است و در بسیاری مواقع یا فرزند را از ازدواج باز می‌دارد و یا که اگر ازدواجی صورت بگیرد منجر به طلاق و جدایی می‌شود.

توجه به حرف‌های فرزندان در آستانه ازدواج و درک شرایط آن‌ها از سوی والدین بسیار مهم است والدین باید دلایل عقلانی، منطقی و احساسی فرزندان را شنیده و اگر نیاز به راهنمایی داشتند آن‌ها را کمک کنند. از مهم‌ترین و آرام‌بخش‌ترین نکات که

به یک ازدواج موفق منجر می‌شود، آرامش دادن والدین با خوب گوش دادن به سخنان فرزندان در مسیر ازدواج است تا اگر فرزندان راه نادرستی را انتخاب کردند بتوانند با آرامش او را راهنمایی و به مسیر درست هدایت کنند.

خانواده نباید فرزند را مجبور به ازدواج کند

گاهی والدین از روی علاقه اصرار به ازدواج فرزند خود دارند و گاهی مدام سن و سال او را به رخ کشیده و یا دیگر جوانان هم‌سن و سال او را مثال می‌زنند و با این روش سعی می‌کنند او را به ازدواج ترغیب کنند. اما والدین باید بدانند که ازدواج اجباری چیزی جز پشیمانی در پی نخواهد داشت. همچنین هر گونه اجباری در امر ازدواج، چه بر سر اصل ازدواج و چه بر سر انتخاب فرد، قطعاً باعث می‌شود تا آن فرزند دچار چالش شده و اگر ازدواجی هم صورت گیرد، یک روزی یا یک جایی از مسیر اصلی خود منحرف شده و به بن بست می‌رسد. اصرار والدین به ازدواج فرزندان، خود منجر به ازدواج‌های نامناسب شده که زندگی‌های زناشویی را با تعارضات فراوان روبرو می‌سازد (منظمی تبار، ۱۳۸۰)، و این تضادها به ایجاد خشونت علیه کودکان می‌انجامد (چلبی و رسولزاده‌اقدام، ۱۳۸۱) و همچنین اصرار والدین موجب نارضایتی زناشویی شده و این عامل بر میزان خشونت عاطفی و فیزیکی علیه همسران تاثیر دارد (همتی، ۱۳۸۳). افرادی که در خانواده مورد سوء رفتار والدین واقع شده‌اند در زندگی خود نیز به احتمال زیاد به این تجربه باز می‌گردند (حق دوست اسکویی، ۱۳۷۹). ازدواج‌هایی که به دلیل اصرار والدین صورت می‌گیرد اغلب موجب ناسازگاری زوجین شده و این امر سبب می‌شود زوج‌های ناسازگار در برداشت خود از منظور و هدف طرف مقابل بصورت منفی عمل کنند (Jhon & Gottman, ۱۹۸۰).

نکات قابل توجه والدین برای ازدواج فرزندان

۱- تربیت درست فرزندان در سنین قبل از بلوغ: مخالفت بسیاری از والدین نسبت به ازدواج فرزند در اکثر موارد مخالفت با اصل ازدواج آنان نیست، بلکه دلیل مخالفت آنان غالباً به این مسئله بازگشت دارد که آن‌ها هنوز مهربانی پذیرش مسئولیت یک زندگی مشترک نیستند و مهارت‌های لازم برای حل مسائل و مشکلات زندگی‌شان را ندارند. ما هم به طور نسبی این مسئله را قبول داریم که فردی که توانمندی لازم برای اداره یک زندگی را ندارد، مجاز به شروع یک زندگی مشترک نیست و اسلام نیز بر این مسئله صحنه می‌گذارد. اما در این قسمت، می‌توان این سوال را مطرح کرد که چرا فرزندان علی‌رغم اینکه نیاز به ازدواج را در خود احساس می‌کنند ولی به توانمندی‌های لازم برای اداره یک زندگی مشترک دست نیافته‌اند و گاهی بین این دو، سال‌های زیادی فاصله می‌افتد؟ جواب این سوال کاملاً مشخص است؛ بر خلاف زمان‌های گذشته تربیت والدین در سنین قبل از بلوغ به گونه‌ای نبوده که آن‌ها را برای پذیرش زندگی در سنین اولیه بلوغ که نیاز شدید به جنس مخالف را در خود احساس می‌کنند مهیا سازد. والدینی که هیچ‌گونه مسئولیتی را به فرزندان خود محول نکرده‌اند و یا نگذاشته‌اند که آنان در حد توان خود با مشکلات روبرو شوند و خود راه حلی برای آن بیابند قطعاً در مسئله ازدواج و تأمین این نیاز به مشکل خواهد خورد.

۲- ایده‌آل‌گرا بودن والدین: گاهی والدینی که خود در برپایی زندگی مشترکشان متحمل سختی‌های زیادی خصوصاً در سال‌های اولیه زندگی شده‌اند، با وجود اینکه فرزندی مسئولیت‌پذیر تربیت کرده‌اند که به راحتی کمر زیر بار مشکلات زندگی خم نمی‌کند، از سر دلسوزی حاضر نیستند که او هم با شروع زندگی مشترک با این مشکلات روبرو شود، جریان ازدواج او را به زمانی موکول می‌کنند که فرزند با تلاش خود همه شرایط یک زندگی ایده‌آل را فراهم کرده باشد و به موقعیت باثباتی دست پیدا کرده باشد، غافل از اینکه تا فراهم شدن آن موقعیت سال‌های زیادی از زمان اولیه نیاز به ازدواج او گذشته است و در بعضی مواقع این گونه افراد با وجود داشتن موقعیت ممتاز حاضر به تشکیل خانواده نیستند و آن شور و شوق را در خود احساس نمی‌کنند.

۳- بدبینی‌های والدین: همان‌گونه که خود شما کامل و بی‌عیب نیستید، طرفی که برای فرزندان به خواستگاریش رفته‌اید یا به خواستگاری فرزند شما آمده است نیز ممکن است نقاط ضعفی داشته باشد. والدین به عنوان دیده‌بان اصلی و رصدکننده دقیق جریان ازدواج باید نسبت به نواقص غیراساسی و غیرحیاتی تا حدودی چشم‌پوشی کنند و از خوب و بد کردن‌های بی پایه و اساس خودداری کنند و فرزند خود را با آرامش وارد این میدان کنند و خود به عنوان حامی آگاه و بصیر از او پشتیبانی نمایند.

نقش خانواده در تحکیم بنیاد زناشویی

خانواده عروس و داماد چنانکه در اصل انتخاب همسر نقش مهمی داشتند، در تحکیم بنیاد زناشویی نیز می‌توانند نقش مهم را ایفا کنند، به طوری که خانواده عروس و داماد را می‌توان پشتوانه ازدواج محسوب کرد. عروس و داماد در آغاز زندگی غالباً از آیین ظریف همسررداری بی‌اطلاع هستند و چون ناآزموده و کم اطلاع هستند، دوران آغاز ازدواج دوران بسیار حساس و خطرناکی است، در این دوران زن و مرد در صدد شناخت یکدیگر و غالباً خواهان یک نوع سلطه‌جویی هستند که گاهی بنیاد ازدواج را در معرض خطر قرار می‌دهد و به همین جهت به یک مشاور عاقل و با تجربه و خیراندیش نیاز دارند و بهترین افرادی که می‌توانند این نقش مهم را ایفا نمایند خانواده عروس و داماد هستند. تحقیقات نشان می‌دهد مهارت های ارتباطی و راهبردهای حل مسئله‌ای که فرزندان در خانواده می‌آموزند بر سازگاری آن‌ها با همسر خود تأثیر دارد و اغلب این افراد ازدواج‌های موفق تری برخوردارند (Alberts, ۱۹۸۹)

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از ارائه این تحقیق، بررسی نقش خانواده در مراحل مختلف ازدواج فرزندان بود و همانطور که در بخش‌های قبلی ذکر شد، خانواده‌ها وظیفه دارند که فرزندان خود را از لحاظ روانی، اجتماعی و عاطفی برای رسیدن به ازدواجی موفق آماده کنند. همچنین دانستیم که ازدواج‌ها باید با اطلاع خانواده‌ها انجام بپذیرد و در طول این مسیر، خانواده نباید فرزندان را محدود ساخته و نظرات خود را بر آن‌ها تحمیل کنند. اما باید در طول تمام این مسیر، در کنار فرزند باشند و نظرات و راهنمایی‌های خود را به آن‌ها منتقل کنند و این اطمینان را نیز به فرزند بدهند که تصمیم نهایی را خودش می‌گیرد. همانطور که مشاهده کردید، این نتیجه کاملاً با نظر اندیشمندان این حوزه مطابقت دارد و تقریباً تمام صاحب‌نظران این حوزه بر نقش مؤثر خانواده در شکل‌گیری ازدواج موفق اتفاق نظر دارند. در پایان به والدین عزیز توصیه می‌کنیم که با مطالعه مطالب این پژوهش و همچنین دیگر کتاب‌ها و مقالات موجود در این حوزه، دانش خود را افزایش داده و دانش کسب شده را در طول ازدواج فرزندان و در عمل اجرا کنند. همچنین به جوانان عزیز نیز توصیه می‌شود، قبل از ازدواج حتماً از نظرات والدین و مشاوران استفاده کنند تا ان‌شالله به ازدواجی موفق و پایدار دست‌یابند.

منابع

- ۱- افتخار، حسن و همکاران. ۱۳۸۳، ویژگی‌های فردی قربانیان همسرآزاری در مراجعین به مراکز سازمان پزشکی قانونی، فصلنامه رفاه اجتماعی: ۳۸۴-۳۹۶
- ۲- چلبی، مسعود و رسولی‌زاده‌ا قدم، صمد. ۱۳۸۳، آثار نظم و تضاد خانواده بر خشونت علیه کودکان، مجله جامعه‌شناسی ایران: ۵۴-۲۶
- ۳- حق‌دوست‌اسکوئی، فاطمه و همکاران. ۱۳۷۹، بررسی مشخصات زوجین و ارتباط آن با نوع و شدت همسر آزاری در زنان مراجعه کننده به دادگاه‌ها، سمینار پرستار و جامعه
- ۴- دهگان پور، محمد. ۱۳۸۳، تعیین فراوانی علل و عوامل خطر در افراد اقدام کننده به خودکشی، مقالات همایش ملی آسیب اجتماعی در ایران، جلد چهارم، تهران: موسسه نشر آگاه
- ۵- شایگان، فریبا، ۱۳۸۲، خودکشی زنان: جرمی خاموش علیه زنان، کتاب زنان، ۵: ۱۹
- ۶- منظمی تبار، جواد. ۱۳۸۰، آسیب‌شناسی فرهنگی و اجتماعی نظام خانواده تهران، دفتر مطالعات و پژوهش‌های راهبردی
- ۷- همتی، رضا. ۱۳۸۳، عوامل مؤثر بر خشونت مردان علیه زنان فصلنامه رفاه اجتماعی ۱۲۳: ۲۲۹-۲۵۸
- ۸- بنی‌اسدی، حسین. ۱۳۷۵، بررسی و مقایسه عوامل فردی و اجتماعی در زوج‌های سازگار و ناسازگار پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس

۹- ملکی، یحیی. ۱۳۷۶، بررسی ومقایسه ویژگی های زوجین سازگار و ناسازگار پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی

۱۰- دلاور، علی. ۱۳۹۳، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی. چاپ سیزدهم، تهران، انتشارات رشد

۱۱- خاقانی‌فرد، میترا. ۱۳۸۲، بررسی رابطه همسرآزاری با تمایل به افکار خودکشی و آسیب رساندن به همسر در زنان مورد خشونت قرارگرفته در شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مطالعات زنان، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا

۱۲- محمدی، زهرا. ۱۳۸۳، بررسی آسیب‌های اجتماعی زنان در دهه ۱۳۷۰ - ۱۳۸۰، تهران: روابط عمومی شورای فرهنگی و اجتماعی زنان

۱۴- Jhon, M. & Gottman, S. ۱۹۸۰, Predicting the Longitudinal course of marriage. Journal of marital distress. Journal of Consulting and Clinical Psychology, N: ۴۸, PP: ۶۹۶-۷۰۳

۱۵- Owen, B. & Orther, J. ۱۹۸۳, Sex role congruency & marital quality, Journal of Marriage & Family, N: ۴۵(۱), PP: ۳۳-۴۶

۱۶- Alberts, J. K. ۱۹۸۹, Perceived effectiveness of couples conversational complaints. Communication Studies, PP: ۲۸۰-۲۹۱